

Hetzmann Diána Anna

LÉGIERŐ – EGY ORSZÁG MEGÍTÉLÉSE

Napjaink globalizálódott világában az államok között kialakult kapcsolatok nemzetközi viszonylatban értelmezhetők, értelmezendők. Egy állam sem engedheti meg magának, hogy ne legyen tekintettel más országokra. Elsősorban figyelembe veszi, figyelembe kell, hogy vegye az adott állam a szomszédait, s azokat az országokat, melyekkel számára fontos kapcsolatokat tart fenn - legyen az a nemzetközi élet bármely területén kialakított kapcsolat, például gazdasági vagy tudományos. Ezek az államok nagyban hozzájárulnak egy ország nemzetközi megítéléséhez, s az egy speciális téren kialakított kapcsolat minősége alapján általános véleményt is alkotnak. Ez persze lehet jó, és rossz is az adott országnak. Számolnia kell a média szerepével, mert hiába ápol jó kapcsolatokat, s nyújt tényleges teljesítményt egy adott területen, napjainkban minden megtett lépéséről tud a nemzetközi közösség. Elszigetelődni tehát – az információ kiáramlása szempontjából – ma már akarattal sem képes egy ország. Megítélésekor persze alapvető szubjektív tényezők – értsd ezt egy országra vonatkoztatva – is fellépnek. Ilyen, s talán legfontosabb állandó momentum az állam mindenkor vallott „szakterületi politikája”, illetve külpolitikai irányelvei (csak említem ezek történelmi meghatározottságát...).

Céljaik elérése érdekében az államok számára elengedhetetlen tehát a nemzetközi környezet megítélése. Ez, mint láttuk, igen összetett kérdés, s kihagyhatatlan eleme – a történelem folyamán hosszú időn keresztül mondhatni az egyetlen megítélési szempont volt, s a modernkori történelemmel tolodott el a súlypont róla – az adott ország honvédelmi politikája, hadereje, illetve annak képességei. Így megállapítható az is, hogy egy ország nemzetközi megítélése egyaránt függ a légierő, mint haderőnem képességeitől. (Itt jelezném, hogy amikor a légierő képességeit említem, akkor a merevszárný repülő eszközökre gondolok, azokkal foglalkoztam tanulmányom elkészítése során.)

A hadtudomány képviselői közül többen is vitatták a légierő szükségességét – legalábbis más haderőnemekre fektették a hangsúlyt –, míg mások a légierőt és annak fegyvernemeit részesítették előnyben. Mindezek ellenére tényként fogadhatjuk el, hogy minden országnak „... egy meghatározott

nagyságú légierőre a fegyveres erőkon belül szükség(e) van...”¹ Igazolásként csak néhány példát említenék: a II. világháborúban az angliai légicsatát, illetve napjainkból az első Öböl-háborút, ahol talán a repülés történetének legnagyobb légi fölényét valósították meg, és a Balkánt, ahol az ENSZ-tilalmak betartásához volt elengedhetetlen – mint gyorsan bevethető, saját életüket legkevésbé veszélyeztető első és szerencsére elegendő lépés – a légierő tevékenysége.

Németország nemzetközi megítélése

Németország európai nagyhatalom, s világviszonylatban sem elhanyagolható tényező – gondoljunk csak arra, hogy egyáltalán felmerült állandó ENSZ-tagságának kérdése. Az Európai Unióban jelentős gazdasági húzóerőt képvisel – ezért elsősorban gazdasága miatt ismerjük –, ám emellett a NATO védelmi rendszerének is elengedhetetlen láncszemét képezi. NATO-beli „elengedhetlenségéhez” azonban szintén nem kis erőfeszítéseket kell az országnak tennie. Napjainkban az egyik legmarkánsabb kérdésként vetődött fel a német katonai külföldön, harci feladatokra történő alkalmazása. Ezidáig a német légierő is „csupán” humanitárius, és szállítási feladatokat látott el. Ez megfelel alaprendeltetésének, miszerint a német légierő fő feladata a hazai légtér védelme. Alkotmánybírói állásfoglalás értelmében azonban alkotmányba nem ütközik katonáik külföldön történő harci alkalmazása. Így haderejének képességei miatt ez az elvárás „új feladatként” nehezedik a német vezetésre.

Németország a II. világháború előtt és elején ténylegesen a világ legjobb légierőjével rendelkezett. Nemcsak méretében volt világszintű a légierő, de kiképzettségében, vezetésének megszervezésében egyaránt. Olyan pilótái voltak például, mint Erik Hartmann, akinek nevéhez 352 igazolt légi győzelem fűződik.

A II. világháborúban folyamatosan veszítette el erejét a német légierő, utána pedig gyakorlatilag megszűnt – köszönhető ez a szövetséges hatalmak azon nézetének, miszerint a III. világháború is német területen fog kitörni. Ebből adódóan a repülés terén a németeknek a vitorlázás maradt meg. Erre a területre hagyománytiszteletből a mai napig nagy gondot fordítanak. - A világ bajnokságok első helyein mindig német gépeket, s általában német pilótákat találunk.

A NATO-hoz való csatlakozásuk után, a hidegháborúban a német légierő az 1950-es évek amerikai technikáira épített, építhetett. Jellemző volt, hogy csak

¹ Szabó József: A magyar légierő és a típusváltás In: Hadtudomány XIV.évf. 2004/1. p.40.

második vonalbeli, korlátozott képességű gépekkel rendelkezett. (Fontosnak tartom megemlíteni, hogy ekkor - gyakorlatilag a semmiből – másodszor állt talpra a német repülés.

Az 1990-es évek végétől a repülőerők vadász szerepe nemzetközi szinten fokozatosan háttérbe szorul. Napjainkban Németország légierijéről is elmondhatjuk, hogy leszállóágban van. Leépítések (fiatalítás) zajlanak, s az - egyébként eddig megbízható - gépeik is korosodnak, kifutóban vannak. Felismerték a korszerűsítés szükségességét, fontosságát, kidolgozták ütemezését, megteremtették pénzügyi feltételeit, s végrehajtják azt. Az új repülőgép beszerzések problémáját a németek nem vásárlással oldották meg, hanem felvállalták a fejlesztésekkel, saját gyártással járó kihívásokat – például több nemzet együttműködésében rejlő nehézségeket -, melyekhez sok téren már rendelkeztek a megfelelő kapacitással, tapasztalattal. (Lásd a Eurofighter programot; a németek erre a típusra akarják alapozni légierijüket a későbbiekben.) A légierő vezetésével kapcsolatban érdekesség, hogy a vezetésben volt harci pilótákat találhatunk, így fellelhető egyfajta „vadászcentrikusság”, ám ez nem megy a többi fegyvernem rovására. Meg nem oldott kérdés azonban a német légierőben, hogy a volt Kelet-Németországból származó gépeket nem integrálták teljes egészében a „vadászlégierőbe”, „csak” honi feladatok ellátására, illetve kiképzésre alkalmazzák őket.

Összességében tehát megállapítható napjaink német légierőjéről, hogy elengedhetetlen szerepet tölt be a haderőn belül, s a NATO számára is jelentős lehetőségeket biztosít. A szükséges beruházások mellett – melyeket meg is tesznek - egy jól működő, a kor követelményeinek, s a nemzetközi igényeknek megfelelő, magas szinten fejlett légierőről beszélhetünk. Így ez a képesség is jelentős mértékben hozzájárul ahhoz, hogy a haderő, általános megítélésén keresztül, befolyásolja Németország nemzetközi szinten elfoglalt helyét, s jelenlegi képességei alapján „fenntartsa” a Németország nevének elhangzása kapcsán a magyar fejekben felmerülő „kiemelkedő fontosságú” jelző megjelenését.

Magyarország nemzetközi megítélése

Magyarország kitűzött célja, hogy regionális hatalom legyen a kelet-közép-európai térségben, illetve, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozással annak fejlettségi szintjét is mihamarabb elérjük. Ennek a szerepnek, feladatnak a

vállalása azonban többirányú követelményrendszert támaszt országunk elé. Mivel magunk hoztuk meg ezeket a döntéseket – csatlakoztunk, és fogunk is különböző szervezetekhez –, vállalnunk is kell a „kirótt” feladatokat, s azok következményeit. Saját érdekünkben teljesítenünk kell az elvárásokat mind gazdasági, jogi, ... védelmi téren. Ezek a teljesítések fogják meghatározni az országunkról kialakított képet. A védelem terét kiemelve a jövőben fontos figyelembe vennünk, hogy a NATO-ba 1999-ben felvett országok közül mi teljesítettünk a leggyengébben. Ennek egyik oka, hogy a védelmi szektor átalakításához kapcsolódó teljes felülvizsgálat még nem zárult le, s talán ezért is, legalább a meggondolatlan lépéseket elkerültük. Mindezek ellenére azonban nem csak hazai feladataink ellátása, de szövetségi vállalásaink is köteleznek egy modern, a kor kihívásainak megfelelő haderő kialakítására, s tudomásul kell venni, hogy ez – sok – pénzbe kerül. Ezek közé a feladatok közé tartozik egy, a nemzeti légi rendészeti feladatok ellátására alkalmas légierő megszervezése, megfelelő eszközökkel való felszerelése. Jelenleg a magyar légierő gépparkja kifutóban lévő gépekből áll. Felújításuk lehetséges, ám célszerűen a kor követelményeitől fokozatosan lemaradó repülőeszközök cseréje mellett döntöttünk. A magyar légierőnek szüksége volt és van erre a beruházásra – itt megjegyezhetjük, hogy az új gépek megfelelnek napjaink telepíthetőségi és az önálló feladatmegoldási képesség követelményeinek -, s mint oly sok helyen, ha adódnának új források, a repülőerőknél is lenne hova elkölteni azokat. Jelenleg például minimális hajózási létszámmal, a minimálisan szükséges repülési idővel látjuk el a készenléti szolgálatot. Az új típusú gépeink többfunkciós képességeinek megismeréséhez, kihasználásához a pilóták repülési idejének növelése elengedhetetlen. Ezek biztosítása esetén a későbbiek folyamán akár – a jelenlegi 1 géppár helyett, mely korlátozott képességekkel rendelkezik – nagyobb, más típusú felajánlásokat is tudnánk tenni, s teljesíteni a NATO felé, így javítva a rólunk kialakított nemzetközi képet.

Repülőerőink helyzetének értékelésekor azonban látnunk kell, hogy bár beruházásaink Magyarország számára jelentős terhek vállalását jelentette, jelenti, nem mindegy, hogy milyen képességű légierőt fejlesztenek ilyen mennyiségben. Országunk politikájának, „súlyának”, figyelembevételkor légierőnk számára ezek a fejlesztések jelentős előrelépést jelentenek, s a nemzetközi közösség is Magyarország helyzetéhez méri, s ez alapján ítéli meg erőfeszítéseink mértékét. Megemlítendő, hogy, mint oly sok téren, Magyarország és a környező államok hasonló helyzetben vannak. A magyar légierőre általában jellemző tulajdonságokkal rendelkezik a kelet-közép-európai államok légierője is. Talán Lengyelország említhető kivételként, mely nagyobb

gondot fordít NATO-tagságából adódó kötelezettségeire, így többet is költ repülőerői fejlesztésére.

Összegzőként elmondható, hogy a légierő helyzete, annak változásai egy adott ország hadseregének minősítésekor nagymértékben meghatározó tényező, míg az állam nemzetközi megítélésében közvetve, láthatatlan elemként játszik – ám jelentős - szerepet.

És ami a repülés gazdaságosságát illeti? Ez is egy viszonylagos kérdés. Inkább a gazdaságosság és a hatékonyság együttes függvényét kell tekinteni. – Persze ahhoz, hogy hatékonyságról beszélhessünk szükséges tudni az elérendő célt is! - Véleményem szerint azonban a mai Magyarországon nem találni olyan szakembert, aki nyugodt szívvel, egyértelműen meghatározná azt, hogy Magyarországnak mi a „legjobb megoldás” a repülőeszközök cseréjének kérdésében. Úgy gondolom, önmagához viszonyítva megoldható, hogy gazdaságos legyen a repülés, ám általánosságban tekintve nem az. Azt tehát tudomásul kell venni, hogy – a „minőségi repüléshez” - a „megkövetelt” ráfordításokat mégis meg kell tenni.